

Részletek az Édes Anyanyelvünk c. folyóirat és a Honismereti Szövetség által meghirdetett pályázaton különdíjban részesült pályaműből

ANYANYELV ÉS NEMZETTUDAT A XX. SZÁZAD VÉGÉN

Minden tudománynak; tantárgynak megvan a szakincse, amely egy-egy nyelv szerves része. Ha a földrajz, biológia, kémia, fizika stb. órán a magyar nyelv nyelvtani rendszerét ismerő tanár tanítja a diákokat, akkor a magyartanár munkája könnyebb, eredményesebb. Ugyanis nemcsak verselemzőskor, nyelvtani felelősor kell anyanyelvünk törvényszerűségeit tisztelni, hanem minden nyelvi megnyilatkozás alkalmával. Azokban a középiskolákban, amelyekben a tantárgyak egy részét államnyelven (nálunk Vajdaságban szerb nyelven) tanulják a gyerekek, igen nehéz munkája van a magyrtanárnak.

Minden magyar tanárembernek ismernie és tisztelnie kellene Kölcsey Parainesisét, hogy diákjainak minden szóbeli és írásbeli megnyilatkozásában megnyilvánuljon a tiszta és világos gondolkodás és beszéd. A tudományok titkaiban és rejtelmeiben megmártózni igazán csak anyanyelven való gondolkodás által lehet.

Tragikus az anyanyelvű oktatás állapota az egész Vajdaságban, mert a szakközépiskolákban szinte mindenhol államnyelven tanítanak, a gimnáziumokban pedig csak néhány tantárgyat tanítanak magyar nyelven. Ezt tetézi az anyaországba való most már hisztérikus méreteket öltő áttelepülés vagy a fiatalok ottani iskoláztatása. Ennek mélyebb okairól itt nem kívánok szólni, de a következményeiről annál inkább. A szerb határhoz közeli magyar városok középiskolaiba be lehet íratoszni Vajdaságból felvételi és egyéb próba nélkül. Szép és dicséretes a segítségnyújtás bajban levő nemzettársainknak, de ez nem igazi segítség. Emberi jogokra, demokráciára hivatkoznak az önkormányzatok, amikor érdekszervezetünk szavá teszi, illetve elpanaszolja az ebből adódó gondokat, bajokat. Ugyanis így néhány iskola diák nélkül marad nálunk, otthon.

Annyian elmondták már, hogy nem az áttelepülés, nem az értelmiség elvonása a megoldás a kisebbségek számára, sem Erdélyben, sem Vajdaságban, sem máshol.

A vetélkedő (KMV) résztvevői a középiskolások, a rendezvény éltetői pedig a tanárok, akik évről évre beavatják diákjaikat a versenybe és felkészítik őket. A vetélkedőn évente 800–900 fiatal vesz részt a különböző versenyágakban. A döntőn Óbecsén (Becsén) mintegy 150-en mutatkoznak be és az ünnepélyes eredményhirdetésekor alig férnek fel a színpadra a díjazottak.

A vajdasági színészek, tanárok, újságírók, írók, költők, de még az orvosok és mérnökök is innen indultak; pályájuk innen kanyarodott felfelé.

A vetélkedő számára 1991-ben megtisztelés volt dr. Lőrincze Lajos üzenete és bátorítása. Egy évvel később öröm volt a pécsiek, nagyváradiak és gyergyószentmiklósiak fellépése a vendégek sorában. Tavaly nagy szeretettel olvastuk fel Tőkés László nagyváradi püspök levelét az ünnepi műsoron.

A (ó)becsei rendezvény egyidős a sátoraljai helyi Édes Anyanyelvünk nyelvhasználati versennyel és a győri Szép Magyar Beszéd versennyel. Milyen csodálatos, hogy a Kárpát-medence három egymástól igen messze eső pontján egyazon anyanyelvet

beszélő fiatalok és tanáraik egyidőben hasonló vetélkedőket szerveznek, mit sem tudva egymásról, de 1989-ben, a fordulat évében, meghívó érkezik Sátoraljai helyéről is, Győről is. Mit jelentett a meghívás, mit a háromnapos műsor, barátkozás, vetélkedés? Szavakkal kifejezni nemigen lehet. A Himnusz eléneklése, köszöntésünk, üdvözlésünk a megnyitó ünnepi beszédben feledhetetlen élmény volt mind a diákoknak, mind a kísérő tanároknak. A kisebbségi sorsból hirtelen egyenrangúaknak érezhettük magunkat, felemeltettünk... Éreztük a "nyújtás feléje (főléje) védő kart..." kérésnek, fohásznak a varázszerejét. S nem a díjak, hanem az új barátok meleg szava és a lelkekben való erősödés és gazdagodás volt az igazi kincs tarsolyunkban.

Végezetül: mi értelme van a vetélkedők (az anyanyelven folyó vetélkedőkről van szó) szervezésének, miért kell versenyeztetni a diákokat? A felsorolt érvek, eredmények, díjak és emberi kapcsolatok nem homályosítják el a legfontosabbat: mi határon túliai a nyelv végvári vitézei vagyunk. Mi vagyunk otthon – őszintén mondhatom ezt itthon – a nyelv őrei. Katonáink a tanulók, akiket anyanyelvünk szeretetére, nemzeti történelmünk ismeretére és tisztelgetére nevelünk a vetélkedők által is.

1995. IV. 7.

VARNYÚ Ilona